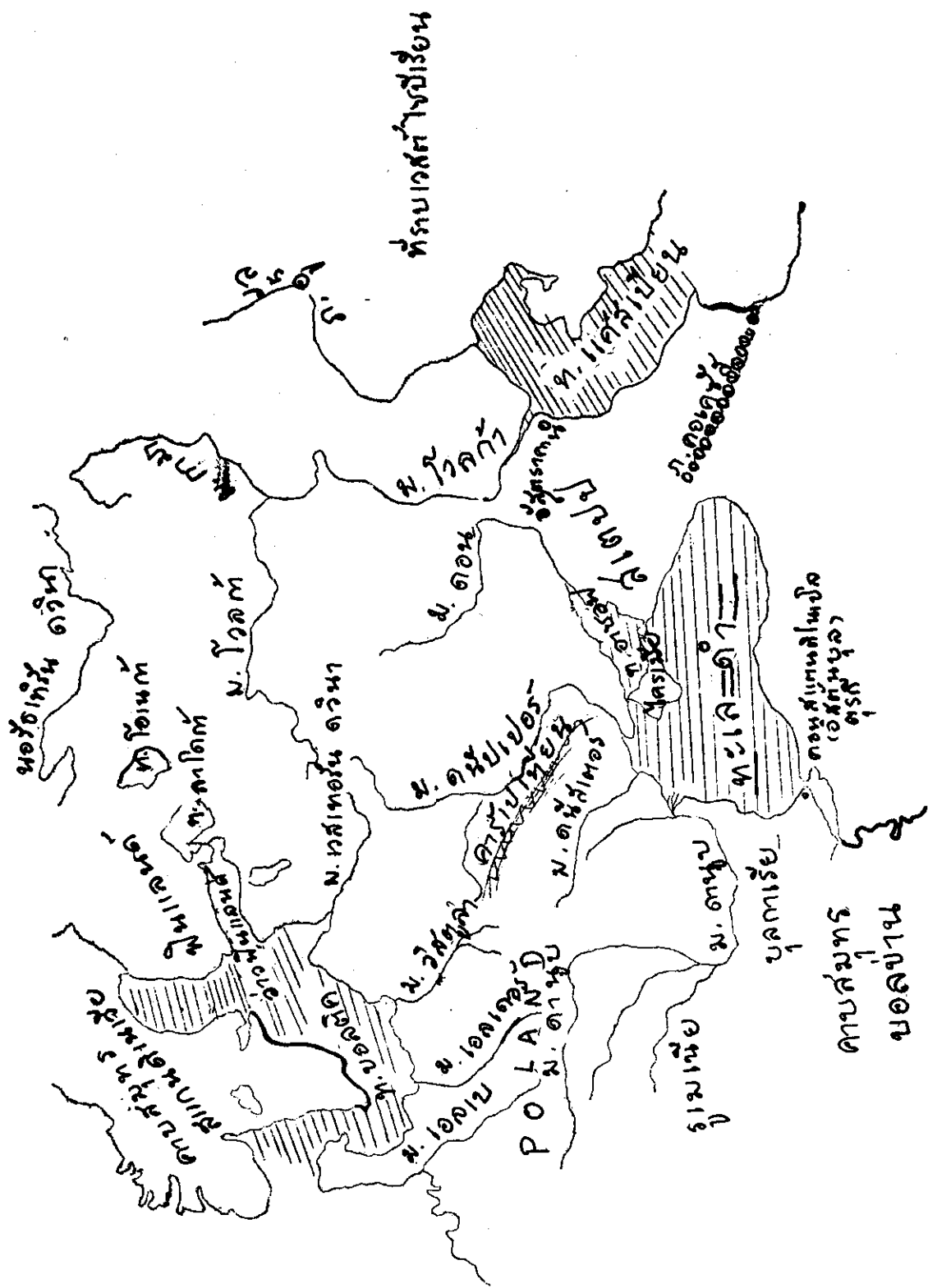

ตอนที่ 1
ประชากรและความเป็นมาทางการเมือง

แผนที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

บทที่ 1

ภูมิหลังแห่งประวัติศาสตร์

Significant Dates

Prehistoric Civilization 8th-6th Cent.B.C.

Invasions of Cimmerians, Scythians,

Alans...5th Cent.B.C.-1st Cent.A.D.

Invasion of Goths...2nd-4th Cent.A.D.

Invasions of Huns, Avars,

Magyars....4th-7th Cent.A.D.

Slavs in Procession...8th Cent.A.D.

ประวัติศาสตร์รัสเซียจะมีลักษณะโดยทั่วไปที่มาสังเกตคือ เป็นเรื่องราวของประชาชนที่มีวัฒนธรรมร่วมกันสืบต่อมาหลายสมัยหลายศตวรรษก่อนที่จะเข้ามารวมกันเป็นหน่วยการเมืองหน่วยเดียว ประชาชนเหล่านี้ล้วนเป็นลูกหลานของชาติสกุลสลาวิกที่อพยพเข้ามาอยู่ในบริเวณที่เป็นรัสเซียปัจจุบันแล้วค่อยเปลี่ยนจากการรวมกลุ่มชาติสกุลหลายกลุ่มเข้าด้วยกันสถาปนาเป็นชาติรัฐขึ้น อย่างไรก็ตาม เป็นเรื่องน่าเสียดายที่นักประวัติศาสตร์ไม่อาจที่จะสืบสวนประวัติศาสตร์ย้อนหลังของชนชาติเหล่านี้ไปจนถึงสมัยก่อนคริสตศตวรรษที่ 9 ได้อย่างแน่นอน แต่จากหลักฐานบางประการก็อาจจะนำมารวมกันเพื่อศึกษาเรื่องราวแต่หนหลังเหล่านี้ได้บ้าง

นักประวัติศาสตร์บางคนได้ให้ความเห็นไว้ว่า การศึกษาเรื่องราวของรัสเซียก่อนปี ค.ศ. 1917 นั้น เป็นเสมือนการศึกษาเรื่องราวของยักษ์ใหญ่ใจเล็กซึ่งทั้ง ๆ ที่เป็นจักรวรรดิที่กว้างใหญ่ไพศาลมีอาณาเขตครอบคลุมทั้งแผ่นดินในทวีปยุโรปและเอเชียและเป็นหนึ่งในมหาอำนาจของยุโรปแต่เกียรติภูมิของรัสเซียกลับเสื่อมลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากไม่อาจสร้างปัจจัยจำเป็น

แห่งยุคอุตสาหกรรมใหม่ ลักษณะสำคัญของจักรวรรดิรัสเซียมันไม่ใช่อู่ที่ระบอบประชาธิปไตย แบบ
อำนาจเด็ดขาดหากแต่เป็นประเทศที่มีกำลังยิ่งใหญ่ที่ยังไม่บังเกิดผล ในประเทศเยอรมนีและญี่ปุ่น
รัฐบาลระบอบเอกราชไทยทำการริเริ่มรับสั่งคมของตนให้เข้ากับยุคอุตสาหกรรมแต่รัสเซียไม่เป็น
เช่นนั้น¹

ส่วนเนื้อหาทั่วไปในประวัติศาสตร์ก็มักจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับชานา แม้จนมาถึงระยะ
สิบปีหลังรัสเซียก็ได้ผ่านศตวรรษแห่งความล้มเหลวมาเป็นสมัยของชาวเมืองเลย² จนมาถึงประมาณ
ปี ค.ศ. 1914 รัสเซียจึงเริ่มการศึกษาวิทยาศาสตร์ เริ่มรับแนวความคิดใหม่จากตะวันตกซึ่งส่วน
ใหญ่เป็นกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมและมีเศรษฐกิจก้าวหน้าเป็นอย่างมากด้วย แต่ชาวรัสเซียถึง 4
ใน 5 ก็ยังคงยึดอาชีพเดิมคือทำนาอยู่ในเนื้อที่เดิมของตนไม่เปลี่ยนแปลง จนประมาณ 12 ปี
ต่อมา (ค.ศ. 1926-1938) เมื่อมีการปฏิวัติครั้งที่สองในยุคนิสตาลินิสต์ ประชาชนจึงเริ่มอพยพ
เข้าไปทำงานตามโรงงานอุตสาหกรรมในเมืองทำให้จำนวนประชากรในชนบทลดลงอย่างรวดเร็ว
ถึงประมาณ ค.ศ. 1939 นั้นเกือบ 1 ใน 3 ของประชากรโซเวียตคือพวกคนเมือง³

ความมุ่งมั่นในสมัยสตาลินก็คือการพัฒนาประเทศให้ทันสมัยในเชิงอุตสาหกรรม แต่
ความพยายามนี้กลับเป็นการขัดต่อลักษณะเฉื่อยชาและผลประโยชน์ของประชาชนทั่วไปอย่างมหาศาล
ด้วยเหตุนี้ทำให้สตาลินจึงต้องใช้วิธีการรุนแรงเพื่อให้การเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัยนั้นดำเนินไปอย่าง
รวดเร็ว ซึ่งกลายเป็นการกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพและชีวิตมนุษย์เป็นอย่างมาก โซเวียตรัสเซีย
กลายเป็นอาณาจักรของตำรวจเพื่อควบคุมประชาชนอย่างทารุณ ความสำนึกของประชาชนคือเพื่อ
ความมีชีวิตรอดมากกว่าเพื่อมีชีวิตที่ดีขึ้น

---

¹ เสน่ห์ จามริก บรรณาธิการผู้แปล, ยุโรป, ระบบการเมืองปัจจุบัน (พระนคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์,
พ.ศ. 2520) หน้า 527

² B.H Summer, *Survey of Russian History* (London : University
Paperbacks, 1961) P. 107

³ *Ibid.*, p.108

เมื่อสตาลินถึงแก่อสัญกรรมในปี ค.ศ. 1953 การทารุณกรรมก็ดูเหมือนจะจะได้สิ้นสุดลงบางส่วน ตำรวจลับถูกลดจำนวนลง มีการปลดปล่อยนักโทษตามค่ายกักกัน ประชาชนโซเวียตได้รับเสรีภาพทางความคิดและการเคลื่อนไหวมากขึ้น แต่ลักษณะพื้นฐานแห่งเผด็จการโซเวียตและโครงสร้างแห่งสังคมดั้งเดิมนั้นก็ยังมียูบง้างที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง⁴

สภาพภูมิศาสตร์

อาณาเขตของรัสเซียคือบริเวณที่ราบยูเรเชียอันกว้างใหญ่มีอาณาเขตดังนี้คือ

ทิศเหนือ ติดต่อกับมหาสมุทรอาร์คติก

ทิศใต้ ติดต่อกับบริเวณที่ราบเชิงเขาเตอร์กีสถาน ทะเลสาบแคสเปียน ภูเขาคอเคซัส

ภูเขาไครเมีย และทะเลดำ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับบริเวณที่ราบสูงไซบีเรียตะวันออก ภูเขาอัลไต ทาร์บาไกไต และภูเขาเทียนชาน

ทิศตะวันตก ติดต่อกับภูเขาคาร์เปเทียน ทะเลบอลติก และบริเวณที่ราบเก่าฟินโน-สแกนดิเนเวีย

ระหว่างดินแดนจากทะเลดำถึงภูเขาคาร์เปเทียน และทะเลบอลติกจะมีที่ราบกว้างซึ่งไม่มีสิ่งกีดขวางใด ๆ เลย

บริเวณที่ราบใหญ่นั้นจะมีเนินเขาเตี้ย ๆ มีความสูงไม่เกิน 600 ฟุต บริเวณที่มีความสูงจริง ๆ ก็คือ บริเวณเส้นรุ้งขนาน 18 องศา ตลอดแนวความยาวนั้นจะมีที่สูงเป็นตอน ๆ ความสูงโดยเฉลี่ยประมาณ 200 ฟุต ส่วนทางตอนกลางระหว่างเส้นรุ้งขนานที่ 36 ถึง 59 องศาเหนือ ความสูงก็ลดลง ตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมาได้มีการยอมรับเป็นทางการว่าภูเขาอูรัล ก็คือเส้นทางกันเขตแดนระหว่างรัสเซียในยุโรป และรัสเซียในเอเชีย⁵

รัสเซียนั้นนับได้ว่าเป็นประเทศใหญ่ที่สุดในโลก มีอาณาเขตถึง 8.6 ล้านตารางไมล์ ซึ่งใหญ่กว่าทวีปอเมริกาเหนือทั้งทวีป ถ้าเทียบเนื้อที่โลกก็เท่ากับว่ารัสเซียได้ครอบครองดินแดนถึงประมาณ 1 ใน 6 ส่วนพื้นที่โลก

⁴Op.cit., pp. 533-534

⁵D.S.Mirsky, *Russia, A Social History* (London : The Cresset Press, Ltd., 1952), p.3

สถานที่ตั้งของรัสเซียอันกว้างขวางนี้ทำให้มีเขตภูมิอากาศต่างกัน ดินแดนส่วนใหญ่ อยู่ในเขตหนาว และจะหนาวมากที่สุดทางเขตไซบีเรีย ภาคตะวันออกของประเทศเพราะเขตนี้อุณหภูมิเคยลดลงถึง 90 องศาฟาเรนไฮด์ ดังนั้น ไซบีเรียจึงเป็นดินแดนที่ทรูกันการที่สุดของรัสเซีย ดินแดนส่วนอื่นก็มีหิมะปกคลุมอยู่เป็นเวลาถึงปีละ 7-8 เดือน เช่น ดินแดนรัสเซียในยุโรป ดินแดนนี้ ได้แก่ ดินแดนแถบยูเครน

การที่รัสเซียมีที่ตั้งครอบคลุมไปทั้งสองทวีปนั้นก็เนื่องมาจากประวัติศาสตร์ของประเทศ เมื่อพวกมองโกลเข้ามาปกครองและได้เพิ่มเติมในสมัยพระเจ้าปีเตอร์มหาราช การที่รัสเซียมีอาณาเขตแผ่ไพศาลถึง 2 ทวีปเช่นนี้ ทำให้รัสเซียมีชนชาติต่าง ๆ ต่างผิวพรรณกันถึง 170 เชื้อชาติ คนส่วนมากคือพวกสลาฟ เพราะมีมากกว่า 70 ในร้อยของประชากรทั้งหมดในกลุ่มสลาฟก็มีรัสเซียอยู่มากที่สุด รองลงมาคือ ยูเครเนียน และไบโลรัสเซียน (Bylorussian) คนส่วนน้อยก็ได้แก่ พวกเตอร์กิก (Turkic) ฟินโน-อูกริก (Finno-Ugric) คอเคเซียน อินโดยูโรเปียน และเอสกีโม

ชนชาติหลายเชื้อชาติหลายภาษาดังนี้ทำให้รัสเซียมีภาษาท้องถิ่นถึง 200 ภาษาโดยมีภาษารัสเซียเป็นภาษาประจำเชื้อชาติ เพราะท้องถิ่นใดที่มีได้ใช้ภาษารัสเซียเป็นภาษาเอก ทางโรงเรียนในท้องถิ่นนั้นก็จัดการสอนภาษารัสเซียเป็นภาษาที่สองให้ประชาชนได้ศึกษาเป็นอย่างดี⁶

รัสเซียมีชื่อเป็นทางการว่า "สหภาพสาธารณรัฐโซเวียตโซเชียนลิสต์" (The Union of Soviet Socialist Republic) เริ่มใช้ชื่อนี้ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1922 ตามรัฐธรรมนูญนั้น รัฐต่าง ๆ จะเข้ามารวมกันมีฐานะทางการเมืองเท่าเทียมกัน ในปัจจุบันมีทั้งหมด 15 รัฐคือ

สาธารณรัฐและเมืองหลวง	จำนวนล้านคน
1. สาธารณรัฐรัสเซีย มอสโคว์	117.5
ชาวยูเครเนียน คาทาร์	97.8
	4.1

⁶ นริติ เศรษฐบุตร การเมืองการปกครองของประเทศรัสเซีย (พระนคร : โรงพิมพ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. 2513) หน้า 2-3

สาธารณรัฐและเมืองหลวง	จำนวนล้านคน
2. สาธารณรัฐยูเครน	41.9
เคียฟ	
ยูเครน	31.9
รัสเซีย	7.4
3. สาธารณรัฐมาซาคห์	9.3
อัลมาอัลตา	
มาซาคห์	2.8
รัสเซีย	4.0
ยูเครน	0.8
4. สาธารณรัฐเบโลรัสเซีย	8.1
มินส์ก	
เบโลรัสเซีย	6.4
รัสเซีย	0.7
5. สาธารณรัฐอูสเบ็ค	8.1
ทาชเคนท์	
อูสเบ็ค	5.0
รัสเซีย	1.1
6. สาธารณรัฐจอร์เจีย	4.0
ทบิลีลี	
จอร์เจีย	2.6
รัสเซีย	0.4
อาร์เมเนีย	0.4
7. สาธารณรัฐอเซอร์ไบชัน	3.7

สาธารณรัฐและเมืองหลวง

จำนวนล้านคน

บาฮู	
อเซอร์ไบค์ชาน	2.5
รัสเซีย	0.5
8. สาธารณรัฐโมลตาเวียน	2.9
(ซิลีเนา)	
โมลตาเวียน	1.9
อูเครเนี่ยน	0.4
9. สาธารณรัฐลิทัวเนี่ยน	2.7
วิลเนียส	
ลิทัวเนี่ยน	2.2
10. สาธารณรัฐแลทเวียน	2.1
ริกา	
แลทเวียน	1.3
รัสเซีย	0.6
11. สาธารณรัฐเคอร์ซีส	2.1
พรุนส์	
เคอร์ซีส	0.8
รัสเซีย	0.6
12. สาธารณรัฐทักษิค	2.0
ดัสชอมป์	
ทักษิค	1.1
13. สาธารณรัฐอาร์เมเนี่ยน	1.8
เอริวาน	
อาร์เมเนี่ยน	1.6

สาธารณรัฐและเมืองหลวง

จำนวนล้าน

14. สาธารณรัฐเตอร์กเมน	1.6
อชากาบัต	
เตอร์กเมน	0.9
รัสเซีย	0.3
15. สาธารณรัฐเอสโทเนีย	
ทอลล์ิน	
เอสโทเนีย	0.9
รัสเซีย	0.3

รวมประชากรจำนวน (1967) 235,543,000 คน⁷

ในจำนวนนั้น สาธารณรัฐรัสเซียและชาวรัสเซียจะมีอิทธิพลเหนือรัฐอื่นและภาษาเป็นทางการก็คือรัสเซีย

คำว่ารัสเซียนี้มีได้นำมาใช้ในความหมายทั่วไปจนกระทั่งคริสต์ศตวรรษที่ 18 ในสมัยมัสโควิท (Muscovite Russia) ได้ดินแดนเพิ่มเติมเข้ามาคือ แคว้นทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีเขตแดนรัสเซียในสมัยเริ่มแรกคือดินแดนส่วนที่มีศูนย์กลางที่เมืองเคียฟคือคิวันรัส (Kievan Rus) ซึ่งเคยรุ่งเรืองมาก่อนสมัยการรุกรานของคาซาร์

การศึกษาเรื่องรัสเซียนี้ หนีไม่พ้นการให้ความสนใจในเรื่องสภาพภูมิศาสตร์เพราะอิทธิพลของภูมิศาสตร์นั้นจะมีอิทธิพลสำคัญมากต่อบทบาทของผู้ปกครอง พัฒนาการทางเศรษฐกิจของประเทศ ตลอดจนลักษณะนิสัยประจำชาติและโชคเคราะห์ของประชาชนคือ

1. จากแผนที่โลกปัจจุบันนี้รัสเซียมีเนื้อที่แผ่ขยายถึง 180 อดศาลองคิจูคซึ่งกินเนื้อที่ประมาณครึ่งโลก เนื้อที่ทั้งหมด 8.6 ล้านตารางไมล์ มีอาณาเขตจากบอลติก ถึงมหาสมุทรแปซิฟิก มีระยะทางถึง 6,000 ไมล์ ทางรถไฟสายทรานไซบีเรีย ต้องใช้เวลาเดินทางถึง 12 วัน และจากเหนือไปใต้มีระยะทางถึง 2,000 ไมล์ ขนาดเนื้อที่อันกว้างใหญ่นี้เป็นทั้งข้อดีและข้อเสีย

⁷The Information Please Almanac 1969 (Dan Golenyaul Associates: U.S.A. 196) p. 249-250

กล่าวคือ เนื้อที่ถึง 25 เปอร์เซ็นต์อยู่ในเขตอาร์คติก ส่วนที่เหลือก็แห้งแล้ง และทางออกทะเลก็ใช้ประโยชน์ไม่ได้จริง เนื้อที่ที่เหมาะสมกับการเกษตรก็มีเพียง 1 ล้านในเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 8.6 ล้านตารางไมล์

จากการที่รัสเซียมีสภาพเป็นดินแดนใจกลางของยูเรเชีย ทำให้เป็นผลผลักดันให้เกิดความทะเยอทะยานที่จะครองโลก แต่เนื้อที่ก็กว้างเกินไป รวมทั้งพรมแดนธรรมชาติที่ขีดคั่นอยู่ทางใต้ ทำให้ความผันตึงกล่าวหุดยะงักลงเนื่องจากการคมนาคมต้องสิ้นเปลืองมากและมีราคาสูง ทำให้ระบบเศรษฐกิจของรัสเซียในสมัยโบราณค่อนข้างล่าช้า และระบอบการปกครองก็จำกัดอยู่ในระบอบเอกราชซึ่งนับว่าเหมาะสมที่สุดสำหรับดินแดนที่มีลักษณะดังกล่าว เนื้อที่ประเทศกว้างขวางทำให้แรงงานดูเหมือนจะขาดแคลน พรมแดนที่เปิดโล่งก็ทำให้ประชาชนนิยมการเคลื่อนย้ายเพื่อหาที่อยู่ใหม่ ในขณะที่กษัตริย์และบรรดาเจ้าของที่ดินจะพยายามจำกัดสิทธิในการเคลื่อนย้ายดังกล่าว ซึ่งทำให้ระบบเซอร์ฟูดพัฒนาขึ้นและชาวนาหัวไปเกิดความไม่พอใจและได้ก่อให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มีความสำคัญหลายครั้งในประวัติศาสตร์

2. การที่รัสเซียมีเนื้อที่ทั้งในยุโรปและเอเชียทำให้ได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตกและตะวันออกสร้างสรรค์คุณลักษณะแบบทวิชน (dual personality) และวัฒนธรรมผสม บางครั้งรัสเซียก็ทำหน้าที่เสมือนเป็นผู้ป้องกันยุโรปจากการถูกรุกรานจากภาคตะวันออก แต่บางที่รัสเซียเองก็กลายเป็นศัตรูสำคัญของยุโรป การรุกรานหลายครั้งได้ทิ้งร่องรอยไว้ในรัสเซีย เช่นการรุกรานของพวกมองโกล ก็ได้ทิ้งอิทธิพลของเอเชียดึกไว้ให้ และตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 เป็นต้นมา รัสเซียก็กลับปฏิเสธอิทธิพลตะวันตกและยอมรับรูปแบบวัฒนธรรมบิแซนทีนเป็นส่วนใหญ่ ทำให้รัสเซียมีสภาพเหมือนถูกตัดขาดจากยุโรป ทั้งที่ในบางครั้งรัสเซียกลับกลายเป็นผู้ถ่ายทอดอารยธรรมตะวันตกให้แก่ตะวันออกไกล ตัวอย่างเช่น จีนคอมมิวนิสต์ เป็นต้น

3. บริเวณภูเขาในรัสเซียนั้นจะมีความสูงไม่มากนัก แม้อูราลก็มีความสูงไม่เกิน 8,000 ฟุต ความสูงโดยเฉลี่ย 1,500 ฟุต เดินทางผ่านไปภาคกลางก็ง่าย ซึ่งการที่สามารถเดินทางผ่านไปมาได้โดยง่ายนี้เองทำให้รัสเซียมักจะถูกรุกรานทุกครั้งที่อ่อนแอ แต่เมื่อเวลาที่รัสเซียเข้มแข็งพอก็สามารถรุกรานและผนวกดินแดนเพิ่มขึ้นได้โดยง่ายเช่นกัน

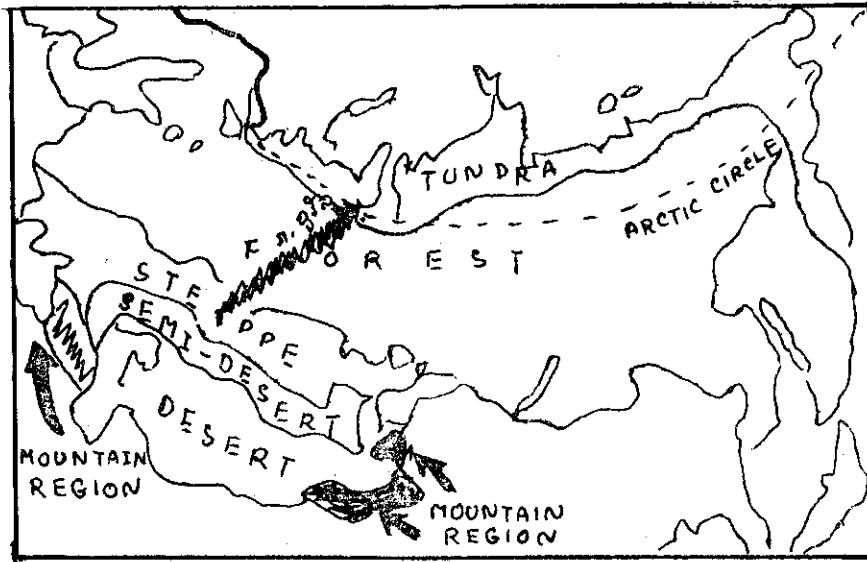
4. ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ แม่น้ำ ซึ่งเนื่องจากภูมิประเทศเป็นที่ราบ แม่น้ำ มักจะเป็นแม่น้ำสายยาวไหลช้า ในยุโรปรัสเซีย แม่น้ำไหลออกจากบริเวณตอนกลางในไซบีเรีย แม่น้ำไหลออกจากทางใต้ไปเหนือ มีแควจากตะวันตกไปตะวันออก และจากตะวันออกไปตะวันตก การเดินทางทางน้ำจึงทำให้สะดวกในรัสเซีย ซึ่งทางน้ำนี้มีบทบาทสำคัญมากในประวัติศาสตร์รัสเซีย โดยเฉพาะเมืองที่ได้รับประโยชน์จากเส้นทางน้ำมากที่สุดก็คือเคียฟ และมอสโกว์ ทางน้ำทั้งเส้นมีความยาวถึง 180,000 ไมล์ แต่ก็น่าเสียดายที่ทางน้ำเหล่านี้มิได้เชื่อมต่อกับเส้นทางการค้าทางเรือของโลกแม้แต่สายเดียว นอกจากนั้น บางสายก็เป็นน้ำแข็งใช้เดินเรือไม่ได้หลายเดือน ส่วนภายในประเทศแม่น้ำและแควต่าง ๆ ใด้อำนวยความสะดวกให้มิใช่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเดินทางจากเขตป่าภาคเหนือ กับเขตสเทปป์ทางใต้ในปัจจุบันบริเวณแม่น้ำนี้ก็ใด้ใช้เป็นแหล่งผลิตไฟฟ้าพลังน้ำและการสร้างเขื่อนทดน้ำด้วย

5. เนื้อที่อันกว้างใหญ่ไพศาลนี้ใด้ทำให้มีภูมิอากาศหลายประเภท มีเขตหนาวจัด เช่นที่เมืองเวอร์คฮอยนส์ (Verkhoyansk) ในไซบีเรีย อุณหภูมิในเดือนมกราคมคือ -50°C (-58°F) และเดือนกรกฎาคม อุณหภูมิโดยเฉลี่ยคือ 14°C (59°F) ดินแดน 17 เปอร์เซนต์ อยู่ในเขตทะเลทรายทางเหนือ และ 10 เปอร์เซนต์อยู่ในเขตทะเลทรายเขตร้อน การเกษตรทำได้ยาก เพราะต้องขึ้นอยู่กับความเป็นไปของธรรมชาติ

กล่าวโดยสรุปก็คือ รัสเซียถูกแบ่งใด้อยู่ในบริเวณเส้นละติจูดต่าง ๆ กันจากตะวันตกไปตะวันออก อยู่ในบริเวณที่ดินหลายลักษณะ ทางภาคเหนือเป็นเขตทุนดรา มีป่าสนและป่าไม้ผลัดใบ ถัดมาเป็นทุ่งหญ้าสเตปป์บริเวณทะเลทรายใกล้ทะเลสาบแคสเปียน และรอบ ๆ ฝั่งทะเลดำเป็นเขตเมดิเตอร์เรเนียน ส่วนในเขตเทือกเขาคอเคซัสมีลักษณะแบบกึ่งทรอปิคและกึ่งอัลไพน์ ซึ่งลักษณะดังนี้ทำให้รัสเซียพึ่งตนเองมากกว่าที่จะต้องสั่งพืชผลอาหารจากต่างประเทศ⁸

---

⁸D.M. Sturley *A Short History of Russia* (New York : Harper & Row, Publishers, 1964) pp. 5-7

เขตพืชผลของรัสเซีย

รัสเซียกับการรุกรานครั้งสำคัญ - ศัตรูของพระเจ้าซาร์

1. คาริอุสแห่งเปอร์เซีย ในสมัยของพวกไซเธียน (Scythians) นั้นได้ทำการต่อต้านการรุกรานของเปอร์เซียโดยแบ่งกองทัพเป็น 3 สาย ควบคุมโดยกษัตริย์ 3 องค์ เตรียมประจันหน้ากองทัพของกษัตริย์คาริอุส เมื่อคาริอุสเดินทัพเข้ามาทางด้านใด ด้านนั้นก็คอยเผาหญ้าพืชพันธุ์ ทำลายแหล่งน้ำจนหมด การถอยนี้พระเจ้าคาริอุสทรงสนเท่ห์มาก ถึงกับส่งคนไปสอบถามพวกไซเธียนซึ่งได้รับคำตอบที่เฮโรโดตัส (Herodotus) บันทึกไว้ว่า

"เรามีได้หนีเพราะเกรงกลัวผู้ใด แต่ทำไมได้เปิดการรบโดยตรงนั้น เพราะไซเธียนมิได้มีดินแดนอุดมหรือบ้านเมืองที่จะต้องป้องกันไว้ให้ได้ เรามีแต่หลุมฝังศพของบรรพบุรุษของเราเท่านั้น ดังนั้น ลองเสียใจมาทำลายสถานที่เหล่านั้นดู แล้วท่านจะรู้ว่าเราจะป้องกันหลุมศพเหล่านั้นด้วยวิถีใด เราจะไม่มีสู้รบเป็นอันขาดถ้าเราไม่เห็นควร"

ด้วยเหตุนี้พวกเปอร์เซียจึงรุกต่อไปจนถึงใจกลางแห่งดินแดน พวกไซเธียนก็ใช้ยุทธวิธีรับแบบกองโจร ตัดกำลังทัพเปอร์เซียโดยทำลายสะพานข้ามแม่น้ำคาบูกของเปอร์เซียจนมิดีกองทัพของพระเจ้าคาริอุสทั้งกลางวันและกลางคืน การกระทำดังนี้ทำให้พระเจ้าคาริอุสทรงเสียขวัญยกกองทัพกลับ "หลุมฝังศพบรรพบุรุษของไซเธียน" ก็ปลอดภัย พระเจ้าคาริอุสมิได้เสด็จกลับ

มาอีกเลย เฮโรโดตัสได้บันทึกไว้ว่า

".... people who rule and inhabit Russia no matter what their racial origin, are hard to overcome. They defend their land as if were in fact what they long called it, Holy Mother Russia"

โดยทั่วไปแล้วอาจสรุปได้ว่า ชาวรัสเซียมีความผูกพันในแผ่นดินมากกว่าความเลื่อมใสในการปกครองอาณาเขตของรัสเซียแผ่ขยายกว้างขวางออกไปเกินกว่า 8,600,000 ตารางไมล์ ทำให้รัสเซียเป็นประเทศที่มีเนื้อที่กว้างขวางที่สุดในโลก แต่เนื้อที่มิได้บริบูรณ์ไปทุกแห่ง มีเนื้อที่เป็นส่วนน้อยเท่านั้นที่ทำการเกษตรกรรมได้เพื่อประชากร 216,000,000 คน ในส่วนของชาติพันธุ์นั้นก็มิได้น้อยกว่า 108 เชื้อชาติ ดินแดนส่วนใหญ่ชาคนบางแห่งถูกหิมะปกคลุมอยู่นานถึง 8 เดือนและบางแห่งเพาะปลูกไม่ได้ ต้องถูกล่อยให้รกร้าง นอกจากนี้ ก็ขาดพรมแดนธรรมชาติ ทางเหนือเป็นเขตทุนดรา เป็นที่อยู่อาศัยของกวางเรนเดียร์ ทางภาคใต้เป็นภูเขา ป่า และทะเลทราย ที่ว่างเปล่าตอนกลางเป็นทุ่งหญ้าสเตปป์ ทุ่งหญ้าแพรรี มีบริเวณหลายพันไมล์ ขางตอนมีแม่น้ำไหลผ่านและภูเขาสูงเพียง 1,500 ฟิต กันยุโรป และเอเชียแต่มิได้เป็นอุปสรรคต่อการรุกรานของประเทศที่จะเข้ามาในรัสเซียเลย

ภูมิอากาศ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เป็นเครื่องคุ้มกันให้รัสเซียปลอดภัยจากการรุกรานจากภายนอกก็คือภูมิอากาศ ในฤดูใบไม้ผลิเมื่อหิมะละลายก็จะไหลท่วมถนนหนทางทำให้สิ้นเปลืองในฤดูใบไม้ร่วงฝนตกหนักพื้นดินก็จะกลายเป็นแอ่งดินโคลน ฤดูหนาวก็จะหนาวอย่างร้ายกาจ รุนแรง

2. พระเจ้าชาร์ลที่ 12 แห่งสวีเดน เข้าโจมตีรัสเซียสมัยพระเจ้าปีเตอร์มหาราชต้องเผชิญกับอากาศหนาวจัดชนิดที่หนักตกลงมาตาย ทหารสวีเดนออกชายคาไม่ได้เพราะการก่อกองไฟก็ยังไม่ช่วยให้หายหนาว ในที่สุดกองทัพของพระเจ้าชาร์ลก็ต้องหนีไปไม่เป็นขบวนเหมือนกับกองทัพพระเจ้าคาโรลุส เพราะในปี ค.ศ. 1708-9 นั้นเป็นระยะที่อากาศหนาวรุนแรงผิดปกติพอดี รวมทั้งอากาศหนาวก็กินระยะเวลานานและหนาวที่สุดในรัสเซียมากกว่าที่อื่น

3. การรุกรานสมัยนโปเลียน ค.ศ. 1812 พระเจ้านโปเลียนทรงประกาศว่าจะทรงเอาชนะรัสเซียให้ได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว เพื่อจะได้หันไปโจมตีอังกฤษ และแม้จักรวรรดิของพระองค์ให้กว้างใหญ่ไพศาลออกไป พระองค์ทรงสัญญาว่า "จะไม่ให้เกินกว่า 2 เดือน"

วันที่ 23 มิถุนายน ค.ศ. 1812 พระเจ้านโปเลียนทรงสั่งทหารม้า ทหารปืนใหญ่ และทหารราบข้ามแม่น้ำเนียเมน (Niemen) ใกล้คอฟโน (Kovno), ลิทัวเนีย เข้ามายังเขตแดนของรัสเซีย ทหารรัสเซียส่วนใหญ่ถอยจากวิลนา (Vilna) ไปก่อนที่พระเจ้านโปเลียนจะเสด็จไปถึงเพียง 3 วัน ต่อมาอีก 5 วัน กองทัพของพระองค์ก็เดินทางไปถึงระหว่างเมืองคอฟโนและวิลนา แต่ทหารม้าของพระองค์หนึ่งหมื่นคนเสียชีวิตเพราะความอดโรย และโคนฝนฤดูหนาวทหารอดอยาก หิวโหยเพราะกองเสบียงส่งมาไม่ทัน กระนั้นกองทัพของนโปเลียนก็รุกต่อไป กองทหารรัสเซียก็ถอยหนีเรื่อยไปเหมือนพวกไซเชียน จนมาถึงเมืองสำคัญคือสโมเลนส์ (Smolensk) ครึ่งทางระหว่างเมืองคอฟโน และมอสโกว์ ซึ่งถือว่าเป็นเมืองศักดิ์สิทธิ์ของรัสเซีย ทหารรัสเซียได้หันมาต่อสู้เป็นเวลาอันสั้น แล้วก็ถอยหนีต่อไป พร้อมทั้งเผาเมืองเสียด้วยนโปเลียนเดินทัพต่อไปพบแต่ทะเลทรายและเมืองร้างว่างเปล่าในลักษณะ "เจ้าของบ้านเผาบ้านตนเองหมดเพื่อไม่ให้ศัตรูใช้พักพิงในเวลากลางคืน"

ถึงวันที่ 7 ธันวาคม กองทัพรัสเซียจึงเปิดฉากสงครามใหญ่กับฝรั่งเศส และพระเจ้านโปเลียนก็ทรงหวังจะเผด็จศึกรัสเซียอย่างรวดเร็วเหมือนกับที่พระเจ้าคาร์ลุสเคยทรงประสงค์มาแล้ว สงครามครั้งนี้กระทำที่โบโรดิเป็นสงครามที่ดุเดือดมาก ทหารรัสเซียเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก จนกองทัพนโปเลียนเคลื่อนทัพไปได้ยากเพราะไม่มีทางเดินสำหรับม้าเนื่องจากซากศพระเกะระกะขวางอยู่ ทหารทั้งหมด 111,000 คน เสียชีวิต 58,000 คน ถูกจับเป็นเชลย 700 คน สำหรับกองทัพนโปเลียนจำนวน 130,001 คน เสียชีวิต 50,000 คน เสียทหารชั้นนายพลไป 49 คน

ในที่สุดนโปเลียนก็เดินทัพเข้ามอสโกว์ พลเอก คูตุซอฟ พากองทหารหนีออกมาจากเมืองด้วยเหตุผลว่า

"ถ้ากองทัพอยู่เราก็งคงมีกำลังต่อสู้ข้าศึก แต่ถ้ากองทัพถูกทำลายมอสโกว์และรัสเซียก็จะเท่ากับถูกทำลายไปด้วย"

พระเจ้านโปเลียนเคลื่อนทัพเข้าสู่พระราชวังเครมลิน และในคืนนั้นเองขวลาเยีลีปนาฟีกาก็เกิดไฟไหม้ขึ้นทั่วไป เป็นขณะที่ทหารในกองทัพเหนื่อยจนคาดไม่ถึงว่าฝ่ายตรงกันข้ามจะมีพิษมีภัยใด ๆ จนถึงเวลา 22.00 น. ไฟก็ไหม้หนัก ทหารฝรั่งเศสก็จับชาวรัสเซียผู้ต้องสงสัยวางเพลิงเข้ามาลงโทษ พระเจ้านโปเลียนทรงถึงกับอุทานว่า

"What a people! .... They are scythians!"

(คูเกิต พวกไซเธียนแท้ ๆ ที่เดียว)

พระเจ้าโนเลียนทรงเตรียมการเซ็นสัญญาสงบศึกกับพระเจ้าอเล็กซานเดอร์
ที่ 1 โดยหวังว่าจะประทับอยู่จนถึงฤดูใบไม้ผลิ

แต่ทว่าเหตุการณ์มิได้เป็นไปตามที่พระเจ้าโนเลียนทรงหวัง เนื่องจากทหาร
รัสเซียกลับหันมาโจมตีกองทัพฝรั่งเศสอย่างไม่คาดฝัน และก็เป็นฝ่ายได้ชัยชนะด้วย พระเจ้าโน-
เลียนเริ่มทรงหวาดวิตกเพราะขาดเสบียงอาหาร ในรัสเซียก็หวังเสบียงอะไรไม่ได้ ข้าวจากทหาร
ในการรบที่สเปนก็เป็นข้าวร้าย พระองค์จึงตัดสินพระทัยเหมือนพระเจ้าดาร์ริอุส คือ เสด็จถอยทัพ
ในบ่ายวันที่ 19 ตุลาคม พร้อมด้วยทหาร 100,000 คน และทรัพย์สินที่ยึดได้จากข้าศึก

อากาศเปลี่ยนไป หิมะเริ่มตก อุณหภูมิลดลง 40° ใต้ศูนย์ ม้าไม่มีหญ้าและคนก็
เริ่มหิว รถลากประสบอุปสรรค เมื่อผ่านแม่น้ำที่เป็นน้ำแข็ง คนเป็นก็กลับต้องอิจฉาคนตาย⁹

4. **ฮิตเลอร์และกองทัพนาซี** ฮิตเลอร์ส่งกองทัพนาซีเข้าสู่รัสเซียเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน
1941 เมื่อถึงเดือนตุลาคม กองทัพฮิตเลอร์ก็รุกมาตามเส้นทางที่พระเจ้าโนเลียนเคยเสด็จผ่าน
ด้วยความหวังว่ารัสเซียจะต้องยอมแพ้ก่อนถึงฤดูหนาวแต่เหตุการณ์กลับเป็นว่าทหารเยอรมัน ต้อง
เผชิญกับฝนหิมะและลูกเห็บขนาดหนักจนรถถังเคลื่อนที่ไม่ได้เพราะตกหล่ม หน่วยทหารกองโจรของ
รัสเซียก็พยายามตีตลาดหลังตัดการขนส่งเสบียงอาหารมาสมทบ ฮิตเลอร์เริ่มรู้สึกว่าการโจมตีรัสเซีย
ไม่ใช่ง่ายอย่างที่คิดแล้ว จึงเตรียมมุ้งใต้เพื่อยึดแหล่งน้ำมันบริเวณภูเขาคอเคซัส โดยผ่านสตาลิน
กราด ในเดือนกันยายน ค.ศ. 1942 หลายเดือนผ่านไป กองทัพรัสเซียจากทางเหนือและทางใต้
ก็เริ่มเคลื่อนเข้ามาบีบกระชับ กองทัพเยอรมันพยายามต่อสู้เพื่อแหวกวงล้อมแต่ไม่สำเร็จ

ทหารเยอรมันบาดเจ็บหลายพันคน ส่งขึ้นเครื่องบินก็ไม่ได้เนื่องจากหิมะท่วมตัว
เครื่องบินไปหมดจะออกจากสตาลินกราดก็ไม่ได้ ดังนั้น ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 1943 ทหารเยอรมัน
91,000 คน จึงต้องยอมจำนนต่อรัสเซีย¹⁰

⁹ที่ไม่ต้องมาอศทนต่อสู้ความหนาวเหมือนพวกคน

¹⁰Henry Moscow, **Russia Under the Czars** (New York : Harper and Row, Publisher 1962) p.p 13-14

สรุปท้ายบทที่ 1

1. ประวัติศาสตร์รัสเซียขนานนั้นมีลักษณะที่น่าสังเกตุคือ เป็นเชื้อสายชาติกุลสลาวิคหลายกลุ่มที่มารวมกัน เป็นรัฐมีประวัติศาสตร์สืบสาวได้ไม่ถึงก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 9
2. ประชากรจะแบ่งออกเป็นเพียงสองสถาบันสำคัญคือ ชาร์และเซอร์ฟ การไม่มีตัวเชื่อมระหว่างสถาบันทั้งสองคือชนชั้นกลาง (Bourgeois) เหมือนประเทศต่าง ๆ ในยุโรปมีผลให้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสมัยปฏิวัติ ค.ศ. 1917 เป็นการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงและควบคุมไม่ได้
3. อาณาจักรรัสเซียที่เจริญขึ้นในระยะแรกคือ "คิวาน รัส"
4. อิทธิพลของสภาพภูมิศาสตร์ที่มีต่อรัสเซียคือ
  - 4.1 การมีเนื้อที่กว้างขวางก่อให้เกิดความทะเยอทะยานที่จะครองโลก แต่เนื้อที่ที่ไม่เป็นประโยชน์สำหรับการเกษตรกรรม และการคมนาคมที่เป็นอุปสรรคก็ทำให้ความผันผิงกล่าวยุติลง
  - 4.2 การขาดแคลนแรงงาน และการเคลื่อนย้ายประชากรเพื่อแสวงหาที่สมบูรณ์ใหม่ทำให้กษัตริย์และเจ้าของที่ดินมีความจำเป็นต้องสกัดกั้นการเคลื่อนย้ายดังกล่าว เพราะต้องการแรงงานคนในที่ดินของตน ผลดังนี้ทำให้ระบบเซอร์ฟแพร่ขยายอย่างหยุดยั้งไม่ได้
  - 4.3 การมีดินแดนอยู่ทั้งในเอเชียและยุโรป ทำให้ชาวรัสเซียมีสภาพเป็นทวิชน (dual personality)
  - 4.4 ภูเขาในรัสเซียมีความสูงไม่มากทำให้รุกรานและถูกรุกรานได้ง่าย
  - 4.5 แม่น้ำในรัสเซียส่วนใหญ่จะเป็นแม่น้ำสายยาวไหลช้า
  - 4.6 รัสเซียมีภูมิอากาศหลายประเภท
5. การรุกรานรัสเซียครั้งสำคัญจากศัตรูภายนอก คือ
  - 5.1 กษัตริย์คาร์ลุสแห่งเบอร์เซีย
  - 5.2 พระเจ้าชาร์ลส์ที่ 12 แห่งสวีเดน
  - 5.3 การรุกรานของพระเจ้ากรรพรดินโปเลียน ค.ศ. 1812

ตัวอย่างคำถาม

1. จงกล่าวถึงลักษณะโดยสังเขปของประวัติศาสตร์รัสเซีย
2. เพราะเหตุใดชาวรัสเซียจึงมีลักษณะเป็น "ทวิชน"
3. จงวิเคราะห์ถึงตำแหน่งที่ตั้งของรัสเซียจากสภาพที่ไม่มีทางออกทะเล
4. "ลักษณะภูมิศาสตร์ของรัสเซียเหมาะสำหรับการปกครองระบอบ เอกาธิปไตยและระบบ เซอร์ฟ"
นักศึกษาเข้าใจว่าอย่างไร จงอธิบาย
5. ให้นักศึกษาสังเกตลักษณะการป้องกันตนเองของรัสเซีย ยุทธวิธี และความปลอดภัยของรัสเซีย
จากการรุกรานจากภายนอก